

6 клас

Тема: Різдвяні дива

Мета: Залучити учнів до найкращих досягнень світового мистецтва;

через зіставлення мистецтва формувати вміння
визначати

їхню національну своєрідність, загальнолюдську
значущість

відповідно до вікових особливостей учнів;

сприяти вихованню естетичних смаків, читацької
та

загальної культури.

Тип уроку: комбінований

Обладнання: тексти художніх творів: Ч. Діккенс «Різдвяна пісня у прозі»,

М. В. Гоголь «Ніч перед Різдвом», записи фрагменту
балету

П. І. Чайковського «Лускунчик» («Вальс квітів»),
портрети

Ч. Діккенса, М. В. Гоголя, П. І. Чайковського,
фрагменти

художнього фільму «Ніч перед Різдвом», малюнки
учнів до твору.

Епіграф уроку: На свят – вечір панує казка,

Та всілякі дива й пригоди...

На Різдво всі погратись прагнуть,

Добрі чари стають в пригоді...

План – структура уроку

I Організаційний момент

Налаштування учнів на роботу

Вступне слово вчителя

II Мотивація навчальної діяльності

Залучення учнів до формулювання теми уроку, визначення його мети та завдань.

III Робота с творами мистецтва, присвяченими темі "Різдво"

• Ч. Діккенс «Різдвяна пісня у прозі»

1. Ситуативна гра

2. Бесіда с учнями

– Які висновки зробив для себе Скрудж, подорожуючи в Різдвяну ніч?

3. Висновки про переродження Скруджа в Різдвяну ніч.

• М. В. Гоголь «Ніч перед Різдвом»

1. Індивідуальне повідомлення учня про зв'язки Гоголя з Україною.

2. Презентація та захист учнями малюнків до твору.

3. Гра

4. Інсценізація уривку з оповідання.

5. Перегляд фрагменту художнього фільму «Ніч перед Різдвом».

6. Обговорення побаченого.

• П. І. Чайковський музика до балету «Лускунчик» (фрагмент «Вальс квітів»)

1. Прослуховування музичного твору.

2. Бесіда.

– З допомогою яких музичних засобів, композитор створи фінальну картину балету.

• Традиції святкування Різдва на Україні

1. Виконання учнями однієї із колядок.

IV Рефлексія

Складання учнями Різдвяних та Новорічних привітань

V Підсумок уроку

Оцінювання навчальних досягнень.

Домашнє завдання. Підготуватися до тематичної контрольної роботи

з навчального блоку «Література і моральне вдосконалення людини»

Матеріали до уроку

(на фоні музики)

Дівчата в українських костюмах

Весь вік з дитинства я в боргу

Що з далини горить звіз дою

І по різдвяному снігу

Іде до хати з колядою.

Обличчя світяться в батьків,

На покутті кутя з «дідухом»,

З яких віків, з яких країв

Священним в хаті віє духом?

То коляда, то дух землі

І пісня прадідів пречиста,

Що хлібом пахне на столі,

Горить у вишивках вродисто.

Павло Дворський

Вчитель: У ці дні кожна людина очікує на диво, бо душа потребує його. Для одних таким дивом буде іграшка, про яку давно мріяв, для інших – очікувана зустріч з друзями, рідними, близькими людьми.

Є й такі, для яких дивом буде зустріч із цікавою книжкою, що здатна перенести нас в невідомі краї, подарувати зустріч з улюбленими героями. Саме таке і чекає на вас.

Свій урок ми назвемо Різдвяні дива.

– *Що ви очікуєте від сьогоднішнього уроку?(відповіді учнів,
На сьогоднішньому уроці ви познайомитесь з найкращими
досягненнями світового мистецтва;
будемо розвивати навички виразного читання та
інсценізації;
а я матиму змогу виявити рівень вашої підготовки .*

*Ми поринемо у світ літературних творів різних
народів. Їх об'єднує одне – всі події відбуватимуться в
Різдвяну ніч чи напередодні. І, звісно, без дива не обійтися.*

Ситуативна гра

Скрудж: Ну, що ви все про святки та про святки!

*Багато вам користі від цих святкок? Дурниці це все.
Нісенітниця!*

– *Шановний пане! Даруйте, але хто ви такий?
Діти, ви знаєте цього пана?*

– *Чому він такий сердитий?*

– *Чому Скрудж не любить Різдва?*

(дзвонить дзвінок)

– *Що за звук? Звідки він іде?*

–

– *Що чекало Скруджа в майбутньому?(Відповіді учнів)*

– *Які відкриття зробив для себе Скрудж у Різдвяну
ніч?(відповіді учнів)*

*Вчитель: Справді казковий кінець! І переродження
Скруджа також нагадує швидке казкове перетворення, ні
реальну подію. В житті, на жаль, такого не буває...*

*А письменнику так хотілося, щоб усі пошерхлі серця, за
велінням різдвяних чарів перетворилися на добрі і чуйні.*

Тепер ми знаємо, що людське щастя не залежить від

багатства. І лише добрій та щедрій людині відкриті істинні радості буття. А наша подорож продовжується.

А тепер я вас запрошую в чарівний світ повісті

М. В. Гоголя «Ніч перед Різдвом». Для початку декілька слів про письменника.

Повідомлення учня про зв'язки М. В. Гоголя з Україною

Який він був? І в чому таїна,

Що сам собі усе про нього втаюю,
Все Гоголя про Гоголя питаю –
Вночі він ближче, гірше – завидна.

Всі таємниці вдень скресають льодом.
Стаєш нікчемним, згірш усіх нікчем,
Люблю його останнім перельотом
І небо замикаю тим ключем.

Душа летить із вирію за Гоголем
В гніздо пречистих і скорботних рук.
Душа моя відчайсно незагоєна,
Її дише вслід морозом Басаврюк.

А в небі тихо. І немає стелі.
І тільки видно, як віддалеки
Він хмарою химерною шинелі
Нам зігріває різдвяні зірки.

І тільки тужно, бо недоступитись,
І тільки журно, бо нема й нема.
До неба встати. З неба зір напиться.
Душа живе ще, хоч і смерть німа.

І. Драч «До Гоголя»

Учень: Гоголь і Україна – у житті, творчості завжди були разом, збагачували одне одного, переплітались. Бо не інакше як закоханість в українську природу, українців, їхні звичаї п

обряди, дива й веселощі стала тією життєдайною силою, що дала змогу письменнику створити літературні шедеври.

Гоголь народився 20 березня 1809 року в селі Великі Сорочинці Полтавської губернії в сім'ї небагатого поміщика. Батько був людиною цікавою: багато

часу віддавав заняттям літературою і театром. Можливе, юний Гоголь, коли бував на репетиціях його спектаклів, задумував і собі колись творити.

Навчався майбутній письменник у Полтавському училищі Ніжинській гімназії, де брав активну участь у роботі аматорського театру. Мріяв про життя в Петербурзі – тодішній столиці. Але згодом це місто швидко розчарувало його. Коротка поїздка за кордон – і знову Петербург, де минула значна частина життя. Але 1836 року Гоголь на довгий час покидає Росію, подорожує країнами Європи. Останні роки життя проводить у Москві. У лютому 1852 року його не стало.

Вчитель: У творі «Ніч перед Різдвом» діють реальні та фантастичні герої.

Бесіда:

- Кого з реальних героїв ви запам'ятали?
- А яких вигаданих героїв ви можете назвати **1**.

"Парад героїв повісті-казки": члени творчої групи "акторів" представляють кожен свого персонажа, зачитуючи цитати-характеристики. Інші школярі впізнають героя.

1. "...їй не було ще й сімнадцяти, коли парубки хором проголосили, що ліпшої дівчини не було ще ніколи і вже більше не буде у селі. Вона мала свіже, живе в дитячій юності обличчя із сяючими чорними очима і невимовно

приємною посмішкою, здатною запалити душу..." (Оксана)

2. "...Вузенька, безперервно вертлява мордочка закінчувалась, як і в наших свиней, кругленьким п'ятачком ноги були тонкі... У нього висів хвіст, такий гострий і довгий, як мундирні фалди; лише хіба що по козлячій бороді під мордою, по невеликих рижках, які стирчали на голові, т ще що був не більшим від сажотруса, можна здогадатися, що він не німець, не губернський чиновник, а просто..." (Чорт)

3. "Силач і парубок хоч куди, який чортові був більш гидкий ніж проповіді отця Кіндрата. У вільний від справ час він малював і вважався найліпшим живописцем у всій окрузі..." (Вакула)

4. "Вона мала від народження не більше сорока літ. Була не гарна, ні погана із себе. Але ж уміла зваблювати найбільш поважних козаків. Вона кланялася всім, а кожен думав, що йому одному". (Солоха)

5. "...Коваль побачив перед собою невисоку на зріст жінку, дещо навіть повну, напудрену, з голубими очима, яка велично посміхалася і, здавалося, вміла підкоряти собі все". (Цариця)

6. "Незважаючи на невисокий зріст, ширину він мав вагому. До того ж його шаровари були настільки широкі, що, який би великий не робив він крок ніг не бачили, і, здавалося, - винна бочка рухалася вулицею. Можливо, саме це дало привід прозивати його Пузатим". (Пацюк)

– На вашу думку, що ж дивного відбувається в ніч перед Різдвом в Диканьці?

Гра

А зараз визначимо кращого знавця оповідання.

Розташуйте цитати в тій послідовності, як розвиваються події, співставте з ілюстраціями до твору. (роздаються картки з цитатами)

- «А відьма тим часом знялася так високо, що тільки чорною цяткою миготіла вгорі»

- «Оксана довго чепурилася, та вихилялася перед дзеркалом, не могла намілюватися собою...»

- «Тут дяк підійшов до Солохи ближче, доторкнувся своїм довгими пальцями до її руки і промовив: «А що це у вас, велиліпная, Солохо?»»

- «Здоров був, Вакуло!» Багато наколядував? А черевички, які носить цариця, дістав?»

- «Вареники, вислизнувши з миски, шубовснули у сметан підскочили

угору і потрапили прямо в рот Пацюку»

- «Кумова дружина, остовпіла, коли побачила, як з мішка вилазить дяк.»

- «Спочатку страшно здавалося Вакулі, коли піднявся на землю, але згодом опанував себе і став кепкувати з чорта

- «Ой! – скрикнула Оксана, переступивши поріг і побачивши коваля»

Вчитель. Тепер поглянемо, що робить залишившись сама, красуня Оксана.

Інсценізація уривку з оповідання

(Хата. Оксана сидить перед дзеркалом. Входить коваль Вакула.)

Оксана. Що людям заманулося говорити, ніби я гарна? Обманюють люди, я зовсім негарна! Невже чорні брови і очі мої такі гарні, що вже рівних їм не

має й на світі? Що тут гарного у цьому носі, і в щоках, і в губах? Ніби гарні мої чорні коси? Їх можна злякатися ввечері. Вони немов довгі змії, переплутали

ся і обвелися навколо моєї голови. Я бачу тепер , що я зовсім негарна... Ні, гарна я! Ах, яка гарна! Диво!

(Заходить Вакула).

Вакула. Чудна дівка! З годину сидить, дивиться у дзеркало не надивиться, та ще й хвалить себе в голос.

Оксана. Чого ти прийшов сюди? Хіба хочеться, щоб випровадила за двері лопатою? Ви всі ловкі під'їжджати до нас. Умить пронюхаєте, коли батьків нема вдома. О! Я знаю вас! Як там моя скриня, готова?

Вакула. Буде готова, моє серденько, після свят буде готова. Коли б ти знала, скільки попрацював я коло неї: дві ночі не виходив з кузні; зате в жодної попівни не буде такої скрині. Не сердься ж на мене! Дозволь хоч поговорити з тобою, хоч подивитися на тебе!

Оксана. Хто ж тобі боронить, говори й дивись! Але дівчат зараз прийдуть. Час колядувати.

Вакула. Так тобі весело з ними?

Оксана. Та веселіше чим з тобою.

Вбігає Одарка.

Одарка. Дивись, Оксано, у мене нові черевички. А які гарні! золотом!

Оксана. Добре тобі Одарко, у тебе є той, хто тобі все купив, а мені нема кому дістати такі черевички.

Вакула. Не сумуй, моя люба Оксано! Я тобі дістану такі черевички, що малояка панночка носить.

Оксана. Ти? Подивлюся я, де ти дістанеш такі черевички, Які могла б я надіти на свою ногу. Хіба принесеш ті, що носить цариця.

Одарка. Бачиш, яких захотіла!

Оксана. А так! Будь свідком, якщо коваль Вакула принесе ті черевички, які носить цариця, то от вам моє слово, що вийду негайно ж за нього заміж.

Вакула. Прощавай, Оксано, дури кого завгодно, а мене не

побачиш більша цьому світі!

Вчитель: *І так, дива продовжуються. Я пропоную подорож у світ кіномистецтва – переглянути фрагменти кінофільму «Ніч перед Різдвом».*

(перегляд кінофільму)

– Чи вдалося авторам кінофільму та акторам передати дух повісті М. В. Гоголя та особливості характерів тих персонажів, яких ви побачили на екрані?

Висновок: *Так, повість «Ніч перед Різдвом» закінчилась добре. Коваль Вакула дістав черевички, які носить цариця. Оксана ж «майже всю ніч карала себе вголос». Це була не проста ніч, а різдвяна, коли очищається, висвітлюється душа. І саме тому Оксана зрозуміла, що кохає Вакулу. Відкинувши гордість, вона стала добрішою. Добро врешті-решт перемогло. Таке диво сталося в різдвяну ніч, коли здійснюються всі бажання.*

Вчитель: *Тема Різдва знайшла своє відображення у творі не тільки письменників, а й композиторів. Вашій увазі пропоную послухати фрагмент балету «Лускунчик».*

Події, які зображені в ньому теж відбуваються в ніч перед Різдвом. Засобами музики Чайковський показує казкові перетворення потвори на принца. В основі балету лежить висока ідея перемоги сил добра і справедливості над темряви і зла.

– Які музичні засоби допомогли композитору зобразити фінальну картину балету «Лускунчик»?

(прослуховування фрагменту балету)

Вчитель: *Знову повертаємося на рідну батьківщину, на Україну.*

– Які ви знаєте традиції святкування Різдва на Україні?

– Можливо ви знаєте якусь колядку?
Давайте її разом заспіваємо.

(діти співають)

Сподіваюсь, що наш урок надихнув вас на творчу роботу.
Пропоную вам скласти Різдвяне поздоровлення.

(діти складають поздоровлення)

Вчитель: Ось і закінчилась наша подорож у світ творців мистецтва. Сьогодні ми подарували один одному свято спілкування. Подарунок не завжди буває матеріальним. Подарувати можна посмішку, погляд, добре слово й цим зробити людину щасливою. Тож давайте будемо уважнішими до оточуючих і близьких, не забуваймо про посмішку, тому що в різдвяні дні вона має дуже високу ціну. Але ж яке різдвяне свято без поздоровлень. Зачитайте, будь ласка, свої поздоровлення.

(учні зачитують поздоровлення за власним бажанням)

Мабуть не помилюся, коли скажу, що герої творів Ч. Діккенса, М. Гоголя, П. І. Чайковського відкрили нам завісу світ людських стосунків і проблем, змусили нас замислитися над деякими питаннями життя. Ніколи не пізно зупинитися і оцінити свої вчинки, зробити висновки, зайнятися самовдосконаленням. Ми всі добре знаємо, що Різдво буває один раз на рік. Тож нехай наш уростане і приємною згадкою про це дивовижне свято і нагадуванням про те, що треба завжди жити у душевній чистоті; любові; милосерді; співчутті

Прийміть від мене ці побажання.

Із Різдвом Христовим

Я щиро вітаю!

Щастя і здоров'я

*Вам усім бажаю!
Нехай віра в серці
Кожного засяє,
Матір Божа з неба
Усіх привітає!*

*Нехай вашими різдвяними подарунками будуть оцінки,
які ви заробили на сьогоднішньому уроці.
(оцінювання)*
